

УДК 811:37.02

Иванова Інна Леонідівна, Коршенко Анатолій Євгенович
Харківський національний університет внутрішніх справ
(Харків, Україна)

ЯКІСНЕ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРАВООХОРОННІЙ ОСВІТІ

Анотація. В статті розглядається питання необхідності забезпечення успішної та ефективної іношомовної підготовки правоохоронців. Зазначається важливість зосередження навчально-виховного процесу з викладання іноземної мови в вищих навчальних закладах МВС на формуванні готовності до міжкультурної та міжнаціональної комунікації у процесі професійної діяльності і на поетапному формуванні у курсантів та студентів професійної комунікативної компетентності. Аналізується побудова відповідної моделі навчання іношомовного спілкування.

Ключові слова. Правоохоронна освіта, іношомовна підготовка, міжкультурна та міжнаціональна комунікація, комунікативна компетентність, якість освіти, модель навчання, позитивна мотивація, професійне становлення.

Иванова Инна Леонидовна, Коршенко Анатолий Евгеньевич
Харьковский национальный университет внутренних дел
(Харьков, Украина)

КАЧЕСТВЕННОЕ ПРЕПОДАВАНИЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о необходимости обеспечения успешной и эффективной иноязычной подготовки правоохранителей. Отмечается важность сосредоточения учебно-воспитательного процесса по преподаванию иностранного языка в высших учебных заведениях МВД на формировании готовности к межкультурной и межнациональной коммуникации в процессе профессиональной деятельности и на поэтапном формировании у курсантов и студентов профессиональной коммуникативной компетентности. Анализируется построение соответствующей модели обучения иноязычному общению.

Ключевые слова. Правоохранительное образование, иноязычная подготовка, межкультурная и межнациональная коммуникация, коммуникативная компетентность, качество образования, модель обучения, положительная мотивация, профессиональное становление.

Ivanova Inna, Korshenko Anatolii
Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kharkiv, Ukraine)

FOREIGN LANGUAGE QUALITATIVE TEACHING IN THE LAW ENFORCEMENT EDUCATION

Abstract. *The article deals with the issue of the need to ensure a successful and effective foreign language training of law enforcement officers. The importance of focusing the educational process in teaching foreign language in higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs on the formation of readiness to intercultural and interethnic communication in the course of professional activities and on the gradual formation of the students' professional communicative competence by the law enforcement education. Forming of an appropriate model of foreign language communication teaching is analyzed.*

Key words. *Law enforcement education, foreign language training, international and cross-cultural communication, communicative competence, quality of education, teaching model, positive motivation, professional making.*

Не буде новим відкриттям те, що якість іншомовної підготовки майбутніх працівників правоохорони є складним багаторівневим процесом, який поєднує в єдину систему чітко встановлені відомчі нормативи, сукупність внутрішніх та зовнішніх факторів організації навчального процесу та специфічні умови іншомовної підготовки. На жаль, більшість випускників вищих навчальних закладів МВС України демонструють низький рівень володіння іноземними мовами. Проведення досліджень специфіки професійного іншомовного спілкування майбутніх правоохоронців, пошук ресурсів діагностики та розвитку іншомовних здібностей курсантів та студентів вищих навчальних закладів МВС є на сьогодні важливим питанням необхідності забезпечення успішної та ефективної іншомовної взаємодії при виконанні професійних завдань в майбутньому. Згідно зі Стратегією розвитку України-2020 метою державної політики в сфері реформування правоохоронної системи є коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. За часів незалежності України масштабної реформи в правоохоронних органах та правоохоронній освіті не відбувалось. З кожною зміною державної влади були спроби модернізувати систему органів внутрішніх справ, однак, як правило, процес реформування щоразу був не ефективним і використовувався для реалізації особистих цілей - міліція завжди була адміністративним ресурсом і джерелом тіньових коштів. Реформа системи органів внутрішніх справ розпочалася і реально діє, переслідуючи шляхетні та амбітні цілі. В такій ситуації необхідні також і зміни в правоохоронній освіті щодо вивчення іноземних мов. Навчання іноземної мови майбутніх правоохоронців повинне націлюватися на формування готовності до міжкультурної та міжнаціональної комунікації у процесі професійної діяльності. Досягти цієї мети без формування професійно важливих комунікативних якостей особистості та розвитку усвідомленої потреби до саморозвитку і до

самостійного формування комунікативних умінь не можливо. Навчання іноземної мови майбутніх правоохоронців має надавати достатні знання й уміння, які зможуть забезпечити ефективність іншомовної комунікації в подальшій професійній діяльності. В цій ситуації викладачеві необхідно побороти з курсантами та студентами характерне для них пасивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, небажання вивчати та використовувати її у своїй майбутній професійній діяльності, тобто допомогти їм оволодіти достатніми знаннями й уявленнями про іншомовне спілкування і стати здатними виявити особливості комунікативної взаємодії іноземною мовою та усвідомити її роль і місце в їхньому подальшому професійному становленні. Для підтримання на належному рівні позитивної мотивації до оволодіння іноземними мовами необхідно, на сам перед, мати підручники, які сприятимуть задоволенню інтересів сучасних курсантів та студентів до країни, мова якої вивчається, до її устрою, правоохоронної системи, законів, звичаїв та норм. В умовах європейської інтеграції і відповідно до загальноєвропейських стандартів професійної освіти й підготовки правоохоронців провідною метою є комунікативна підготовка курсантів та студентів в вищих навчальних закладах МВС, що включає формування необхідних умінь і навичок практичного володіння професійно орієнтованими іншомовними уміннями на доброму рівні у сфері професійної діяльності, поетапне формування професійної комунікативної компетентності. Отже, цілі навчання курсантів та студентів іноземної мови визначаються професійними комунікативними потребами фахівця. Формування професійної комунікативної компетентності в правоохоронній освіті здійснюється у процесі вивчення декількох навчальних дисциплін, орієнтованих на формування активної особистості правоохоронця, готового до співпраці у процесі міжнаціональної взаємодії, здатного здійснювати професійну комунікацію іноземною мовою із зарубіжними колегами й іноземними громадянами, що потрапили в біду, або порушили закон на території нашої держави. Оволодіння іноземними мовами в вищому навчальному закладі МВС виконує практично всі функції загальноосвітньої та соціокультурної підготовки курсантів та студентів, що має велике виховне значення та сприяє розвитку пізнавальних і творчих функцій психіки. Розвиваються дуже важливі для майбутнього правоохоронця інтелектуальні функції аналізу та синтезу, узагальнення, абстрактне мислення. Демократизація суспільства, розвиток економічних, соціально-культурних зв'язків з зарубіжними країнами спричинили розширення взаємодії українських громадян з представниками зарубіжних країн, а також проникнення представників українського криміналу за кордон з метою ухилення від правосуддя, налагодження кримінальних зв'язків і розширення кримінальної діяльності. У зв'язку з цим, українські правоохоронні органи мають тісно взаємодіяти з зарубіжними колегами як через Інтерпол, з метою пошуку і розв'язання проблем злочинних дій українських громадян і надання допомоги щодо з'ясування питань про дії іноземців на території нашої країни, так і безпосередньо з іноземними колегами різних підрозділів правоохоронних органів. Це підвищує необхідність формування професійної іншомовної компетентності представників правоохоронних органів. Згідно з документами Болонського процесу, якість освіти - це основоположна умова для визнання, довіри, сумісності та привабливості в європейському просторі. Однак, поняття

якості освіти досі не має єдиного загальноприйнятого визначення і є достатньо дискусійним. Академік Ю. Зінковський під якістю освіти розуміє ступінь відповідності вимог замовника можливостям випускника, певну міру, якою випускник вищого навчального закладу задовольняє вимоги суспільства як сукупності людей, об'єднаних економічними, виробничими і культурними відносинами, та відповідає певному професійному рівню за одержаними спеціальностями, яких потребують галузь економіки чи конкретна організація, в якій він працює. Одним із найважливіших факторів, що безпосередньо впливає на якість навчання і підготовки майбутніх правоохоронців, є побудова відповідної моделі навчання іншомовного спілкування, яка вже використовується в навчальних правоохоронних закладах Європи. Побудова такої моделі, що відповідає вимогам суспільства, дає можливість отримати цілісне уявлення про процес підготовки правоохоронця. Відомий вчений М. Амосов, досліджуючи природу моделювання складних систем, писав, що, оскільки моделювання являє собою певне суб'єктивне спрощення, то будь-яка модель складної системи несе на собі печатку обмеженості та спотворення. Точність моделі в цьому випадку залежить від співвідношення моделюючих можливостей системи та складності об'єкта, а також від метода моделювання. Найточніша модель, на думку дослідника, – це копія, але такої точності важко досягти, зважаючи на складність предмета моделювання. Модель для дослідника – це спрощення, яке не має всіх функцій оригіналу. Розробка динамічної моделі та нових програм іншомовної підготовки курсантів та студентів вищих навчальних закладів правоохоронної освіти, аналіз дидактичних принципів та положень компетентнісного і особистісного підходів у освіті, дозволяють виявити низку умов для успішного оволодіння іноземною мовою для професійного спілкування. Цими умовами є професійне відношення викладачів до вивчення іноземних мов, вибір методичних прийомів, які мінімізують час і напруженість навчання, а також врахування індивідуальних особливостей курсантів та студентів. Оволодіння іноземною мовою потребує високого рівня толерантності, самооцінки та формування високого рівня міжособистісного спілкування. Основою моделі мають бути чотири компоненти: цільовий, змістовний, процесуальний та оціночно-результативний. Цільовий компонент формує мету підготовки фахівця правоохорони. Визначальним елементом підготовки до іншомовної комунікації курсантів та студентів є потреба органів внутрішніх справ у фахівців, які володіють іншомовними комунікативними уміньми. Змістовний компонент має охоплювати зміст комунікативної підготовки, методологічні підходи, принципи добору змісту й педагогічні умови успішної його реалізації. Змістом навчання є система знань, умінь і навичок, способів діяльності, форм поведінки, якими мають оволодіти курсанти та студенти в процесі навчальної діяльності. Цей зміст розкрито у програмах і навчальних матеріалах із навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Провідними методологічними підходами до організації комунікативної підготовки курсантів та студентів і добору змісту має бути комунікативно-діяльнісний компонент, який орієнтований на моделювання комунікативних ситуацій, наближених до реальних, з використанням автентичних матеріалів. Особистісно-орієнтований підхід має включати варіативність методик і технологій, диференціацію навчання, утвердження цінності емоційного благополуччя, внутрішньої

мотивації, забезпечення розвитку й саморозвитку особистості курсанта та студента. Компетентнісний підхід має спрямовувати процес навчання на досягнення вагомих результатів у вигляді системи компетентностей, в яких однією з ключових є професійна комунікативна компетентність. Провідним принципом навчання іноземної мови має стати принцип наочності, що вимагає залучення до сприймання всіх органів чуття курсанта та студента, використання схематичних, аудіовізуальних і словесно-образних наочних засобів навчання в різних формах роботи. Принцип комунікативної спрямованості передбачає, що курсанти та студенти на заняттях не просто сприйматимуть певну інформацію, подану викладачем, а й будуть активними учасниками процесу професійного іншомовного спілкування, що відбувається в аудиторії. Принцип функціональності забезпечує адекватний відбір мінімуму мовленнєвих засобів, засвоєння яких дозволяє курсантам та студентам здійснювати професійне спілкування в іншомовному середовищі на комунікативно достатньому рівні. Принцип ситуативності визначає пріоритетну роль ситуації в організації процесу підготовки до професійного спілкування в іншомовному середовищі. Професійно-особистісна орієнтація навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України на підготовку майбутніх правоохоронців до ефективного розв'язання завдань комунікативної взаємодії з іноземними громадянами як носіями інших мов та культур досягається включенням у зміст навчальних дисциплін спеціально відібраної мовознавчої, лінгвокраїнознавчої, соціолінгвістичної інформації, виконанням спеціально розроблених вправ, що дозволяють вивчати іноземну мову як скарбницю культури та основний засіб міжкультурного спілкування, застосуванням професійно орієнтованих практичних завдань з іноземної мови, використанням методів навчання, що моделюють ситуації міжкультурного спілкування в професійній діяльності (діалоги, круглі столи, ділові ігри, дискусії, презентації, тощо) та забезпечення зв'язку з іншими дисциплінами професійної підготовки. Реалізація системного й комунікативно-діяльнісного підходів досягається шляхом створення навчально-професійних та комунікативно-пізнавальних ситуацій, спрямованих на оволодіння курсантами та студентами складовими іншомовної комунікативної компетенції з використанням на практичних заняттях типових та неординарних ситуацій спілкування фахівців правоохоронців, моделювання ситуацій реальної комунікації з іноземними громадянами, застосування текстів професійної та культурологічної спрямованості, завдань і комунікативних ситуацій правового характеру, ігрових форм та методів підготовки фахівців, що дозволяє оптимально враховувати особливості професії, яку вони обрали. Стимулювання творчої пізнавальної діяльності курсантів і студентів із засвоєння форм мовленнєвої взаємодії професійного спрямування здійснюється завдяки створенню сприятливої психологічної обстановки для діяльності шляхом раціонального поєднання індивідуальних і групових форм роботи, що забезпечує оптимальні умови для становлення курсантів та студентів як суб'єктів творчої самостійної діяльності із засвоєння іноземної мови на основі виконання творчих завдань та вправ, шляхом постійного підвищення рівня мотивації через моделювання ситуацій успіху. Створення мовленнєво-комунікативного середовища досягається застосуванням інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій. З метою реалізації цієї умови навчальний процес має бути зорієнтованим на широке використання сучасних

інтерактивних технологій, побудованих на принципах партнерства й взаємодії з викладачем. Використання засобів сучасних інформаційних технологій передбачає включення в процес проведення практичних занять Інтернет-ресурсів, комп'ютерних презентацій, відеороликів, короткометражних фільмів, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосов Н. М. Моделирование сложных систем /Н. М. Амосов. – К.: Наук.думка, 1968. – 87 с.
2. Величко О. Інноваційна діяльність у сферах техніки, технології, технічного регулювання і забезпечення якості: /О. Г. Величко, А. М. Должанський, Л. М. Віткін та ін. -Дніпропетровськ: Свідлер А. Л., 2010. - 393 с.
3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. - 2003. - 200 с.
4. Зінковський Ю. Вища освіта у вітчизняних системах навчання та економіки / Ю. Зінковський // Вища освіта. -2011. -№ 9. - с. 16-26.
5. Мартинюк А.П. Сучасні технології у вивченні іноземної мови // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво: Міжвуз. зб. – Вип. 4. – Луцьк, 2011. – с. 85-89.